

(projekt)

**Uzasadnienie wniosku o ratyfikację przez Polskę
Protokołu z 2014 r. do Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 29
dotyczącej pracy przymusowej lub obowiązkowej, z 1930 r.**

I. Protokół do Konwencji nr 29 został przyjęty w dniu 11 czerwca 2014 r. na sto trzeciej sesji Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Konferencji Pracy. Wszedł w życie w dniu 9 listopada 2015 r., do dnia 17 marca 2016 r. został ratyfikowany przez Niger, Norwegię, Mauretanię i Wielką Brytanię.

Zgodnie z artykułem 1 ustęp 1 Protokołu, każdy Członek podejmie skuteczne środki dla zapobiegania i eliminowania korzystania z pracy przymusowej, zapewnienia ofiarom ochrony i dostępu do właściwych i skutecznych środków naprawczych, takich jak odszkodowanie oraz do karania sprawców pracy przymusowej lub obowiązkowej. Ponadto, każdy Członek będzie rozwijał, w konsultacji z organizacjami pracodawców i pracowników, krajową politykę i plan działania na rzecz skutecznej i trwałej likwidacji pracy przymusowej lub obowiązkowej, które będą obejmowały systematyczne działania podejmowane przez właściwe władze, jeżeli to właściwe, w koordynacji z organizacjami pracodawców i pracowników, jak również z innymi zainteresowanymi grupami (ustęp 2). W ustępie 3 potwierdza się definicję pracy przymusowej lub obowiązkowej zawartą w Konwencji. Ustęp ten stanowi, że kroki przewidziane w Protokole powinny obejmować szczególne działania przeciwko handlowi ludźmi dla celów pracy przymusowej lub obowiązkowej.

Artykuł 2 stanowi, że środki, jakie mają być podjęte w celu zapobiegania pracy przymusowej lub obowiązkowej będą obejmowały:

- a) edukowanie i informowanie ludzi, zwłaszcza uznawanych za szczególnie narażonych, w celu zapobiegania stania się przez nich ofiarami pracy przymusowej lub obowiązkowej,
- b) edukowanie i informowanie pracodawców, w celu zapobiegania angażowania ich w pracę przymusową lub obowiązkową,
- c) podejmowanie wysiłków w celu zapewnienia, że:
  - i) zakres i egzekwowanie ustawodawstwa dotyczącego zapobiegania pracy przymusowej lub obowiązkowej, w tym jeżeli to właściwe prawa pracy, odnosi się do wszystkich pracowników i wszystkich sektorów gospodarki,
  - ii) wzmacniane są służby inspekcji pracy i inne służby odpowiedzialne za implementację tego ustawodawstwa,
- d) ochronę osób, szczególnie pracowników migrujących, przed ewentualnymi obraźliwymi i nieuczciwymi praktykami podczas procesu rekrutacji i zatrudnienia,
- e) wspieranie należytej staranności zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego na rzecz zapobiegania i reagowania na zagrożenia związane z pracą przymusową lub obowiązkową, i

f) działanie przeciwko fundamentalnym przyczynom i czynnikom, które zwiększają zagrożenie pracą przymusową lub obowiązkową.

Każdy Członek, zgodnie z artykułem 3, podejmie skuteczne środki na rzecz identyfikowania, uwalniania, ochrony, odzyskania zdrowia i rehabilitacji wszystkich ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej jak również zapewniania innych form pomocy i wsparcia.

Artykuł 4 określa, że każdy Członek zapewni, że wszystkie ofiary pracy przymusowej lub obowiązkowej, bez względu na ich obecność lub status prawny na terytorium kraju, mają dostęp do właściwych i skutecznych środków naprawczych, takich jak odszkodowanie oraz podejmie, zgodnie z podstawowymi zasadami swojego systemu prawnego, niezbędne kroki w celu zapewnienia, że właściwe władze są upoważnione do nieścigania lub niekarania ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej za ich zaangażowanie w nielegalne działania, które zmuszone były podjąć w konsekwencji wykonywania pracy przymusowej lub obowiązkowej.

Na mocy artykułu 5 Członkowie będą ze sobą współpracować w celu zapewnienia ochrony i eliminowania wszelkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej.

Środki podjęte w celu stosowania postanowień Protokołu i Konwencji będą określone w ustawodawstwie i przepisach krajowych lub przez właściwą władzę, po konsultacji z zainteresowanymi organizacjami pracodawców i pracowników (Artykuł 6).

Artykuł 7 Protokołu stanowi, iż postanowienia przejściowe Artykułu 1 ustępy 2 i 3 i Artykułów 3-24 Konwencji będą usunięte.

II. POTRZEBA I CEL ZWIĄZANIA SIĘ POSTANOWIENIAMI PROTOKOŁU

Zgodnie z najnowszymi szacunkami MOP przynajmniej 20,9 miliona ludzi na świecie to ofiary pracy przymusowej. Mimo szerokiego zakresu Konwencji nr 29 i środków podejmowanych przez państwa członkowskie MOP za konieczne uznano przyjęcie uzupełniających środków dotyczących luk w jej stosowaniu w celu propagowania praw człowieka i godnej pracy dla wszystkich oraz wyeliminowania handlu ludźmi i skutecznej eliminacji wszystkich form pracy przymusowej. Protokół z 2014 r. do Konwencji nr 29 a następnie przyjęcie w dniu 10 listopada 2015 r. decyzji Rady 2015/2071 i 2015/2037, upoważniających państwa członkowskie do ratyfikowania, w interesie Unii Europejskiej, Protokołu z 2014 r. do Konwencji nr 29 w odniesieniu odpowiednio do kwestii dotyczących współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych i polityki społecznej, otwiera możliwość podjęcia bezpośrednich działań w tym zakresie. Protokół stanowi dokument uzupełniający Konwencję Nr 29 należącą do tzw. konwencji fundamentalnych, które wszystkie są przez Polskę ratyfikowane i których ratyfikacja jest szczególnie promowana przez MOP.

III. RÓŻNICE MIĘDZY DOTYCHCZASOWYM A PROJEKTOWANYM STANEM PRAWNYM

1. Lista krajowych aktów prawnych regulujących zagadnienia, których dotyczy Protokół z 2014 r. do Konwencji nr 29.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 769),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2015 r. poz. 1212, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149, z późn. zm.).

2. Akty prawa europejskiego związane z zagadnieniami, których dotyczy Protokół

Dyrektywa Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami (Dz. Urz. UE L 261, z 06.08.2004, str. 19, z późn. zm.),

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/52/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. przewidującej minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich (Dz. Urz. UE L 168 z 30.06.2009, str. 24, z późn. zm.),

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, str. 1, z późn. zm.),

Decyzja Rady 2015/2071 z dnia 10 listopada 2015 r. upoważniająca państwa członkowskie do ratyfikowania, w interesie Unii Europejskiej, Protokołu z 2014 r. do Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej pracy przymusowej lub obowiązkowej z 1930 r. w odniesieniu do art. 1-4 tego protokołu dotyczących kwestii współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych (Dz. Urz. UE L 301 z 18.11.2015, str.47),

Decyzja Rady 2015/2037 z dnia 10 listopada 2015 r. upoważniająca państwa członkowskie do ratyfikowania, w interesie Unii Europejskiej, Protokołu z 2014 r. do Konwencji z 1930 r. dotyczącej pracy przymusowej lub obowiązkowej Międzynarodowej

Organizacji Pracy w odniesieniu do kwestii dotyczących polityki społecznej (Dz. Urz. UE L 298 z 14.11.2015, str.23),

3. Uregulowanie postanowień Protokołu w polskim ustawodawstwie (stan prawny na dzień 10 marca 2016 r.)

Artykuł 1 Protokołu

Konwencja nr 29 nie zobowiązuje państw do wprowadzenia kryminalizacji zachowania polegającego na zmuszaniu do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej. Konwencja wprowadza jedynie zobowiązanie jej członków do zniesienia pracy przymusowej lub obowiązkowej, a skutek taki nie zawsze może i musi być realizowany środkami karnoprawnymi.

Prawo polskie tego rodzaju środki przewiduje. Co prawda w polskim systemie prawnym nie ma definicji pracy przymusowej lub obowiązkowej i Kodeks karny nie zawiera przepisu określającego wprost karalność zmuszania osoby do wykonywania pracy przymusowej lub obowiązkowej, jednak nie oznacza to, że tego typu zachowania pozostają w polskim systemie prawnym bezkarne.

W zależności od konkretnych okoliczności w grę mogą wchodzić przepisy art. 191 kk – zmuszanie do określonego zachowania, art. 189a kk – handel ludźmi, przepisy Rozdziału XXVIII Kodeksu karnego: „Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową”, przepisy art. 9-11 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w skrajnych wypadkach – art. 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny, kryminalizujące niewolnictwo.

Również ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary sankcjonuje odpowiedzialność osób prawnych za czyn stypizowany w art. 189a kk i przestępstwa określone w art. 9 i 10 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W Kodeksie karnym, w art. 115 § 22 istnieje natomiast definicja „handlu ludźmi”.

Zgodnie z art. 115 § 22 Kodeksu karnego, handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

- 1) przemocy lub groźby bezprawnej,
- 2) uprowadzenia,
- 3) podstępu,
- 4) wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
- 5) nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,

6) udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą – w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1–6.

Przymuszanie do pracy może być ścigane także w oparciu o inne przepisy polskiego kodeksu karnego:

1) art. 218, który stanowi, że kto, wykonując czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, złośliwie lub uporczywie narusza prawa pracownika wynikające ze stosunku pracy lub ubezpieczenia społecznego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Prawa, o których mowa w tym artykule to przede wszystkim te, który wynikają z kodeksu pracy;

2) art. 220, zgodnie z którym kto, będąc odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy, nie dopełnia wynikającego stąd obowiązku i przez to naraża pracownika na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Jeżeli sprawca działa nieумыślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku;

3) art. 221, który stanowi, że kto wbrew obowiązkowi nie zawiadamia w terminie właściwego organu o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej albo nie sporządza lub nie przedstawia wymaganej dokumentacji, podlega grzywnie do 180 stawek dziennych albo karze ograniczenia wolności.

Ponadto pewną ochronę przed wykorzystywaniem w pracy może stanowić art. 10 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który wprowadza sankcję za powierzenie pracy w warunkach szczególnego wyzysku wskazanej w tytule ustawy kategorii cudzoziemców.

Rozwiązania przewidziane dla ofiar handlu ludźmi oraz dla cudzoziemców zatrudnionych w warunkach nielegalnego pobytu zawiera ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.

Zgodnie z art. 170 ww. ustawy cudzoziemcowi, w stosunku do którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego, wydaje się zaświadczenie potwierdzające istnienie tego domniemania.

Pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się za legalny przez okres ważności wydanego mu zaświadczenia dla domniemanej ofiary handlu ludźmi, tj. przez okres 3 miesięcy od dnia jego wydania, a w przypadku małoletniego cudzoziemca - przez okres 4 miesięcy od dnia jego wydania.

Zaświadczenie wydaje cudzoziemcowi organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego (art. 172). Cudzoziemcowi, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie ww. zaświadczenia, może być wydany polski dokument tożsamości cudzoziemca. Wydanie ww. zaświadczenia umożliwia legalizację pobytu cudzoziemców, którzy są najprawdopodobniej ofiarami handlu ludźmi, w okresie przeznaczonym na odzyskanie sił i uniknięcie wpływu ze strony sprawców przestępstwa handlu ludźmi, a także na zastanowienie się czy podjąć współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi.

Ponadto cudzoziemcowi udziela się zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi, jeżeli łącznie spełnia następujące warunki (art. 176):

- 1) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) podjął współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi;
- 3) zerwał kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa handlu ludźmi.

Zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi udziela się na okres co najmniej 6 miesięcy do 3 lat, z możliwością udzielenia kolejnych takich zezwoleń. Powyższego zezwolenia udziela się również w sytuacji nielegalnego pobytu cudzoziemca na terytorium Polski. Organ prowadzący postępowanie w sprawie udzielenia cudzoziemcowi ww. zezwolenia zapewnia cudzoziemcowi, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, możliwość korzystania z pomocy tłumacza (art. 179). Zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi cofa się, gdy cudzoziemiec zaprzestał współpracy z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi, lub jeżeli postępowanie to zostało zakończone (art. 180).

Cudzoziemcom przebywającym na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia dla domniemanych ofiar handlu ludźmi lub na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi przysługuje prawo do świadczeń pomocy społecznej w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego, na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Przewidziana jest także ochrona przed wydaleniem cudzoziemca będącego ofiarą handlu ludźmi:

Decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu nie wydaje się cudzoziemcowi, gdy przebywa na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia, jako domniemana ofiara handlu ludźmi lub na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi (art. 303).

Postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu zawiesza się w przypadku wszczęcia postępowania w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi.

Decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu wygasa z mocy prawa, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium Polski na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi (art. 306 ust. 2).

Ponadto, w okresie, gdy cudzoziemiec przebywa na terytorium Polski na podstawie ww. zaświadczenia oraz w okresie, gdy toczy się postępowanie w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi, nie wykonuje się wydanej wcześniej decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu.

Powyższe rozwiązania prawne mają na celu wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie

dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW.

Ustawa o cudzoziemcach (w art. 195 ust. 1 pkt 5) przewiduje ponadto udzielenie cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt stały, jeżeli jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego i:

- 1) przebywał na terytorium Polski bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie mu zezwolenia na pobyt stały przez okres nie krótszy niż 1 rok na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi;
- 2) współpracował z organami ścigania w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi;
- 3) ma uzasadnione obawy przed powrotem do państwa pochodzenia, potwierdzone przez prokuratora prowadzącego postępowanie w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi.

Jeśli chodzi o rozwiązania ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach przewidziane dla cudzoziemców zatrudnionych w warunkach nielegalnego pobytu, należy wskazać, iż ustawa ta przewiduje możliwość udzielenia cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy, jeżeli jest pokrzywdzonym w postępowaniu karnym toczącym się przeciwko podmiotowi powierzającemu wykonywanie pracy (pracodawcy) (art. 7 ust 2):

- 1) w wyniku przestępstwa powierzenia wykonywania pracy w warunkach szczególnego wykorzystania, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
- 2) jako małoletni cudzoziemiec któremu powierzono wykonywanie pracy w trakcie nielegalnego pobytu.

Powyższego zezwolenia można udzielić pomimo nielegalnego pobytu cudzoziemca na terytorium Polski.

Ponadto ustawa o cudzoziemcach przewiduje możliwość udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy cudzoziemcowi, który bezpośrednio przed złożeniem wniosku przebywał na terytorium Polski na podstawie zezwolenia, o którym mowa w pkt 1, do czasu otrzymania zaległego wynagrodzenia od podmiotu powierzającego wykonywanie pracy albo podmiotu, o którym mowa w art. 6 lub art. 7 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 187).

Zgodnie z ustawą o cudzoziemcach, organ prowadzący postępowanie w sprawie o zobowiązanie cudzoziemca do powrotu, w pisemnym pouczeniu o zasadach i trybie postępowania oraz o przysługujących mu prawach i ciężących na nim obowiązkach, uwzględnia także informację o możliwości (art. 7):

- 1) wystąpienia z roszczeniem przeciwko podmiotowi powierzającemu wykonywanie pracy oraz wyegzekwowania orzeczenia wydanego przeciwko takiemu podmiotowi, w związku z zaległym wynagrodzeniem, również w przypadku wykonania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu;
- 2) udzielenia cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy na okres trwania postępowania karnego toczącego się przeciwko podmiotowi powierzającemu

wykonywanie pracy, w którym cudzoziemiec występuje w charakterze pokrzywdzonego:

a) w wyniku przestępstwa powierzenia wykonywania pracy w warunkach szczególnego wykorzystania, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

b) małoletniego cudzoziemca przebywającego bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, któremu powierzono wykonywanie pracy;

3) podjęcia innych działań przeciwko podmiotowi powierzającemu wykonywanie pracy, w szczególności zawiadomienia właściwych organów.

Powyższe rozwiązania prawne mają na celu wdrożenie do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/52/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. przewidującej minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich.

Ze względu na rosnącą liczbę przypadków handlu ludźmi do pracy przymusowej zadania dotyczące tego problemu są ujmowane w kolejnych krajowych planach działań przeciwko handlowi ludźmi (teksty dostępne na stronie www.handelludzmi.eu w zakładce baza wiedzy/krajowe plany działań). Dotyczą one głównie organizacji działań prewencyjnych. Zapobiegając handlowi ludźmi pośrednio zapobiega się także problemowi pracy przymusowej. W ramach obecnego, przyjętego w dniu 20 maja 2013 r. przez Radę Ministrów *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015* przewidziano m.in. kampanię informacyjną dotyczącą handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowaną do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE. W jej ramach w 2013 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przygotowało film prewencyjny, do wykorzystania w ramach działań urzędów pracy i innych instytucji i organizacji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przesłało film do powiatowych urzędów pracy, opublikowało go także na płycie z materiałami edukacyjnymi, która dystrybuowana jest od 2014 r. przez MSW. Drugim zadaniem jest aktualizacja „kompasu podróżnego – przewodnika dla osób wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy” – publikacja elektroniczna do wykorzystania przez zainteresowane instytucje.

Artykuł 2 Protokołu

W ramach wymienionych powyżej krajowych planów działań przeciwko handlowi ludźmi realizowane są działania skierowane zarówno do cudzoziemców poszukujących pracy w Polsce (ulotki, opracowywanie materiałów wspomagających identyfikację), jak też do obywateli RP poszukujących pracy poza granicami kraju. Głównym adresatem działań skierowanych do obywateli RP jest młodzież. Kolejną istotną grupą są osoby zainteresowane migracją, w tym zarobkową. Działania ukierunkowane są na:

- 1) informowanie o możliwości uzyskania pomocy w Polsce;
- 2) informowanie o możliwości uzyskania pomocy poza krajem (w tym o wsparciu konsularnym);
- 3) informowanie o zasadach bezpiecznego wyjazdu i poszukiwania pracy.

Do cudzoziemców skierowany jest, realizowany przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM) w partnerstwie z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSW) i Państwową Inspekcją Pracy, projekt „Prawa migrantów w praktyce” (edycja 1 i 2). Celem projektu jest ułatwianie integracji obywateli państw spoza Unii Europejskiej, poprzez zwiększanie ich świadomości na temat praw i obowiązków w Polsce oraz podjęcie działań przyczyniających się do przeciwdziałania przejawom dyskryminacji i wyzyskowi migrantów, zwłaszcza na rynku pracy. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich. W ramach projektu realizowane były szkolenia poświęcone przeciwdziałaniu dyskryminacji migrantów na rynku pracy, projekt skierowany jest do polskich instytucji, ale pośrednio może być także wykorzystywany do wsparcia obywateli RP zainteresowanych migracją zarobkową.

W ramach obecnie realizowanego projektu „Prawa migrantów w praktyce 2” (od lipca 2014 r.), działa w Polsce infolinia, która od początku projektu udzieliła ponad 4200 konsultacji telefonicznych i mailowych. Ponadto, działają infolinie w głównych krajach pochodzenia migrantów – na Białorusi, Ukrainie i w Wietnamie – które łącznie od początku projektu udzieliły blisko 300 konsultacji. Oprócz infolinii prowadzony jest również portal informacyjny dla migrantów www.migrant.info.pl. Na stronie znajdują się informacje dotyczące m.in. wjazdu i pobytu w Polsce oraz pracy i obywatelstwa polskiego. Portal zawiera także wiele praktycznych wskazówek dotyczących życia codziennego w Polsce, takich jak koszty życia, system edukacyjny czy opieka zdrowotna. Strona dostępna jest w języku polskim, angielskim, chińskim, francuskim, rosyjskim, ukraińskim, ormiańskim oraz wietnamskim. Od początku projektu odnotowano ponad 1 milion wejść (odsłon) strony oraz ponad 300 tys. jej użytkowników.

Ponadto, w ramach projektu „Prawa migrantów w praktyce 2” zrealizowano ponad 30 spotkań informacyjnych, w których wzięło udział łącznie ponad 1300 osób oraz 1 szkolenie antydyskryminacyjne z udziałem pracowników MSW dla pracowników szkół wyższych, w którym uczestniczyło 16 osób.

Zainteresowanie pracodawców problematyką handlu ludźmi jest raczej niewielkie. Model społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce jest wdrażany jedynie przez wybrane podmioty. Nie prowadzono działań ukierunkowanych na pracodawców, tym bardziej, że MSW nie posiada możliwości stałej wymiany informacji z pracodawcami, także związki zawodowe wykazują ograniczone zainteresowanie problematyką handlu ludźmi do pracy przymusowej.

Warto w tym miejscu wspomnieć o projekcie „ADSTRINGO – Przeciwdziałanie handlowi ludźmi do pracy przymusowej poprzez usprawnienie współpracy, diagnozę problemów i wzmocnienie systemowego podejścia”, który realizowany był przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM), Europejski Instytut Zapobiegania i Kontroli Przystępności (HEUNI) oraz Grupę Zadaniową ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego (CBSS TF-THB). Dodatkowy moduł projektu – „ADSTRINGO – Polska i Rosja” był realizowany przez Grupę Zadaniową ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego przy wsparciu finansowym Instytutu Szwedzkiego. W ramach tego projektu odbyły się spotkania regionalne w Gdańsku (10.02.2014r.), w Poznaniu (03.03.2014r.), w Katowicach (29.04.2014r.), we Wrocławiu (11.06.2014r.) i w Rzeszowie (30.06.2014r.).

W dniu 9 października 2014r. w Warszawie odbyło się spotkanie krajowe „Odpowiedzialny biznes i współpraca instytucjonalna – przeciwdziałanie handlowi ludźmi, pracy przymusowej i łamaniu praw pracowniczych migrantów”. Na spotkaniu zostały też przedstawione następujące zalecenia, dla państw i przedsiębiorstw:

- 1) promowanie godnej pracy i ochrona podstawowych praw pracowniczych;
- 2) poprawa egzekwowania istniejących norm prawa pracy, szczególnie w branżach o najwyższym prawdopodobieństwie wystąpienia przypadków wyzysku i zatrudniania pracowników migrujących;
- 3) stworzenie równych warunków dla etycznie postępujących rekruterów i pracodawców;
- 4) promowanie partnerstwa strategicznego pomiędzy organami administracji publicznej, przedsiębiorstwami, związkami zawodowymi i organizacjami pozarządowymi w celu zapobiegania nadużyciom i wyzyskowi na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym.

Materię objętą artykułem 2.c) podpunkt i) Protokołu reguluje ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, oraz ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium RP. Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium RP kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w warunkach szczególnego wykorzystania, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Takiej samej karze podlega, kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będącemu pokrzywdzonym przestępstwem określonym w artykule 189a §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. Ustęp 3 tego artykułu zawiera definicję warunków szczególnego wyzysku, która zawiera takie elementy jak powierzenie wykonywania pracy z naruszeniem prawa, w warunkach uchybiających godności człowieka i rażąco odmiennych, w szczególności za względu na płeć, w porównaniu z warunkami pracy osób, którym powierzono wykonywanie pracy zgodnie z prawem, wpływających na zdrowie lub bezpieczeństwo osób wykonujących pracę.

Komenda Główna Straży Granicznej na podstawie porozumienia pomiędzy Komendantem Głównym Straży Granicznej a Głównym Inspektorem Pracy realizuje od 2008 r. wspólne kontrole legalności zatrudnienia cudzoziemców, Straż Graniczna zaangażowana jest także w realizację ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium RP. Nie ulega wątpliwości kluczowa rola Państwowej Inspekcji Pracy, rozszerzenia jej kompetencji i wzmocnienia organizacyjnego, w implementacji Protokołu.

Na portalu Publicznych Służb Zatrudnienia znajdują się m.in. informacje opracowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, skierowane do obywateli polskich poszukujących pracy za granicą nt. bezpiecznych wyjazdów do pracy za granicę:

(http://psz.praca.gov.pl/documents/10240/69717/bezpieczne_wyjazdy.pdf).

W 2013 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zrealizowało we współpracy z MSW film informujący o zagrożeniach związanych z pracą za granicą. Film został umieszczony na stronie portalu informacyjnego MSW www.handelludzmi.eu oraz przesłany do powiatowych urzędów pracy.

Artykuł 3 Protokołu

Rozpoznawanie (identyfikacja) i uwalnianie ofiar handlu ludźmi (w tym także ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej) jest zadaniem służb policyjnych (Policja, Straż Graniczna), które posiadają specjalne struktury powołane do zwalczania handlu ludźmi, a których funkcjonariusze są specjalnie szkoleni w zakresie identyfikacji ofiar i postępowania. Szkoleniami tego typu są objęci także inspektorzy PIP wykonujący zadania dotyczące kontroli legalności zatrudnienia.

Celem wsparcia ofiar handlu ludźmi Minister Spraw Wewnętrznych od 2009 r. zleca zadanie publiczne pn. Krajowe Centrum Interwencyjno – Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi realizowane przez organizacje pozarządowe. Oferta KCIK obejmuje:

- 1) całodobowe prowadzenie telefonu zaufania dla ofiar i świadków handlu ludźmi;
- 2) zapewnienie podstawowych potrzeb życiowych i podstawowej opieki medycznej oraz zapewnienie specjalistycznej konsultacji (prawnej, psychologicznej, językowej, kulturowej) ofierze;
- 3) wspieranie ofiar handlu ludźmi w zakresie identyfikacji i asystowanie podczas kontaktów z organami ścigania;
- 4) interwencja kryzysowa;
- 5) prowadzenie schroniska dla ofiar handlu ludźmi – zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych (m.in. zakwaterowanie, wyżywienie);
- 6) konsultacje dla instytucji państwowych i samorządowych w zakresie pracy z ofiarami handlu ludźmi;
- 7) pomoc w organizacji powrotu do kraju pochodzenia cudzoziemcom – świadkom/ofiarom handlu ludźmi, które zostały objęte *Programem wsparcia*;
- 8) pomoc prawna i prowadzenie poradnictwa prewencyjnego.

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach umożliwia udzielenie tytułu pobytowego cudzoziemcom, których zobowiązanie do powrotu do kraju pochodzenia (w poprzednim stanie prawnym – wydalenie) może narazić na zagrożenie pracą przymusową.

Zgodnie z art. 348 pkt 1 lit. c ustawy o cudzoziemcach, cudzoziemcowi udziela się zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zobowiązanie go do powrotu może nastąpić jedynie do państwa, w którym, w rozumieniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., mógłby być zmuszony do pracy.

Natomiast według art. 351 pkt 1 lit. c ww. ustawy, w przypadku gdy zachodzą okoliczności do odmowy udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych o których mowa w art. 349, cudzoziemcowi udziela się zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zobowiązanie go do powrotu może nastąpić jedynie do państwa, w którym, w rozumieniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., mógłby on być zmuszony do pracy.

Ustawa o cudzoziemcach umożliwia również wydanie cudzoziemcom, wobec których istnieje domniemanie, że są ofiarami handlu ludźmi, zaświadczenia potwierdzającego istnienie tego domniemania (art. 170) oraz zalegalizowanie pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na czas ważności wymienionego zaświadczenia (art. 171 pkt 1).

Z kolei art. 176 ustawy o cudzoziemcach umożliwia udzielenie cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi. Zezwolenie wydaje się jeżeli

cudzoziemiec spełnia warunki wskazane w tym artykule. Cudzoziemcom niewładającym językiem polskim organ prowadzący postępowanie zapewnia pomoc tłumacza – art. 179.

Ponadto, według art. 10 pkt 1 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w warunkach szczególnego wykorzystania, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. [Przez warunki szczególnego wykorzystania, o których mowa w powołanym ust. 1, rozumie się warunki pracy osoby lub osób, którym powierzono wykonywanie pracy z naruszeniem prawa, uchylające godności człowieka i rażąco odmiennie, w szczególności ze względu na płeć, w porównaniu z warunkami pracy osób, którym powierzono wykonywanie pracy zgodnie z prawem, wpływające zwłaszcza na zdrowie lub bezpieczeństwo osób wykonujących pracę (ust. 3).

Należy jednak zaznaczyć, że przepis ten nie dotyczy cudzoziemców, którzy byli ofiarami „szczególnego wykorzystania” w trakcie legalnego pobytu na terytorium Polski.

Artykuł 4 ust.1 Protokołu

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu, któremu powierzono wykonywanie pracy, przysługuje roszczenie o wypłatę zaległego wynagrodzenia i związanych z nim świadczeń.

Zgodnie z art. 5 ww. ustawy, podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany pokryć koszty związane z przesłaniem cudzoziemcowi zaległych należności do państwa, do którego cudzoziemiec powrócił lub został wydalony.

Rozwiązania prawe przewidziane dla ofiar handlu ludźmi oraz dla cudzoziemców zatrudnionych w warunkach nielegalnego pobytu, opisane przy art. 1 Protokołu, mają zastosowanie do cudzoziemców nie będących obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkami ich rodzin, którzy do nich dołączają lub z nimi przebywają. Rozwiązania prawe przewidziane dla ofiar handlu ludźmi oraz dla cudzoziemców zatrudnionych w warunkach nielegalnego pobytu opisane przy art. 1 Protokołu wymagają obecności cudzoziemców na terytorium Polski.

Zaświadczenie dla domniemanej ofiary handlu ludźmi oraz zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi wydaje się również w sytuacji nielegalnego pobytu cudzoziemca na terytorium Polski.

Także zezwolenia na pobyt czasowy, w stosunku do cudzoziemca, który jest pokrzywdzonym w postępowaniu karnym toczącym się przeciwko podmiotowi powierzającemu wykonywanie pracy (pracodawcy):

1) w wyniku przestępstwa powierzenia wykonywania pracy w warunkach szczególnego wykorzystania, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub

- 2) jako małoletni cudzoziemiec któremu powierzono wykonywanie pracy w trakcie nielegalnego pobytu,
- można udzielić pomimo nielegalnego pobytu cudzoziemca na terytorium Polski.

Artykuł 4 ust. 2 Protokołu

System prawa polskiego nie przewiduje sytuacji bezwarunkowego wyłączenia odpowiedzialności karnej (ścigania bądź karania) w przypadku zmuszenia ofiary przestępstwa (jakiegokolwiek typu) do popełnienia czynu zabronionego. Stwarza on jednak szereg możliwości odstąpienia od ścigania bądź karania sprawców przestępstw. Możliwości wyłączenia odpowiedzialności karnej przewidują przepisy części ogólnej Kodeksu karnego (przykładowo art. 26 kk dotyczący stanu wyższej konieczności, czy art. 31 kk dotyczący niepoczytalności sprawcy). Ponadto, Kodeks karny przewiduje możliwość odstąpienia od wymiaru kary przy spełnieniu określonych warunków (art. 59 kk - sprawca, który nie był uprzednio skazany za przestępstwo umyślne z użyciem przemocy, naprawił szkodę lub zadośćuczynił wyrządzonej krzywdzie czy art. 61 kk - podrzędna rola sprawcy w popełnieniu przestępstwa). We wszystkich tych przypadkach zachowanie ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej jest oceniane indywidualnie i wartościowane karnoprawnie w oparciu o całokształt okoliczności danej sprawy.

Prawo polskie nie przewiduje więc bezwarunkowego wyłączenia odpowiedzialności karnej w przypadkach zmuszania ofiar handlu ludźmi, czy pracy przymusowej lub obowiązkowej do popełnienia przestępstwa. Obowiązujący stan prawny jest jednak zgodny z art. 4 ust. 2 Protokołu, który zobowiązuje państwa członkowskie, zgodnie z podstawowymi zasadami ich systemów prawnych, do podjęcia niezbędnych środków w celu zapewnienia, by właściwe organy krajowe były uprawnione (a nie zobowiązane) do odstąpienia od ścigania lub karania działalności przestępczej, do której osoby zostały zmuszone w bezpośredniej konsekwencji tego, iż stały się ofiarami takich czynów.

W przypadku ofiar handlu ludźmi Prokuratura Generalna opracowała Wskazówki dla prokuratorów dot. m.in. tej kwestii.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, m. in. przekroczenie przez cudzoziemca granicy wbrew przepisom, nielegalny pobyt cudzoziemca na terytorium Polski lub wykonywanie na tym terytorium przez cudzoziemca nielegalnej pracy jest przesłanką wydania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu.

Jak wskazano w informacjach przy art. 1 Protokołu, ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach przewiduje jednakże rozwiązania mające na celu ochronę cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi przed wydaleniem z terytorium Polski. Decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu nie wydaje się cudzoziemcowi, gdy przebywa na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia, jako domniemana ofiara handlu ludźmi lub na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi. Postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu zawieszają się w przypadku wszczęcia postępowania w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi.

Decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu wygasa z mocy prawa, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium Polski na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi.

Ponadto, w okresie, gdy cudzoziemiec przebywa na terytorium Polski na podstawie ww. zaświadczenia oraz w okresie, gdy toczy się postępowanie w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi nie wykonuje się wydanej wcześniej decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu.

Jeśli chodzi o kwestie możliwości odstąpienia od ścigania lub karania ofiar pracy przymusowej lub obowiązkowej za udział w nielegalnych działaniach, których musiały się one dopuścić w bezpośredniej konsekwencji wykonywania pracy przymusowej lub obowiązkowej, które stanowią przestępstwo lub wykroczenie, to wydaje się, iż stanowisko w tym zakresie powinno zająć Ministerstwo Sprawiedliwości.

Artykuł 6 Protokołu

Zgodnie z ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, m. in. przekroczenie przez cudzoziemca granicy wbrew przepisom, nielegalny pobyt cudzoziemca na terytorium Polski lub wykonywanie na tym terytorium przez cudzoziemca nielegalnej pracy jest przesłanką wydania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu.

Jak wskazano w informacjach przy art. 1 Protokołu, ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach przewiduje jednakże rozwiązania mające na celu ochronę cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi przed wydaleniem z terytorium Polski.

Decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu nie wydaje się cudzoziemcowi, gdy przebywa na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia, jako domniemana ofiara handlu ludźmi lub na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi.

Postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu zawiesza się w przypadku wszczęcia postępowania w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi.

Decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu wygasa z mocy prawa, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium Polski na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi.

Ponadto, w okresie, gdy cudzoziemiec przebywa na terytorium Polski na podstawie ww. zaświadczenia oraz w okresie, gdy toczy się postępowanie w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi nie wykonuje się wydanej wcześniej decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu.

IV. OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Skutki prawne: ratyfikacja Protokołu z 2014 r. do Konwencji MOP nr 29 nie wymaga ani nie spowoduje konieczności dostosowania prawa krajowego do jego postanowień. Protokół wejdzie w życie w dniu 9 listopada 2016 r. - po upływie dwunastu miesięcy od daty zarejestrowania przez Dyrektora Generalnego ratyfikacji przez dwóch Członków, a następnie dla każdego Członka – po upływie dwunastu miesięcy od daty zarejestrowania jego ratyfikacji. Zgodnie z decyzjami Rady UE z dnia 10 listopada 2015 r. upoważniającymi państwa członkowskie do ratyfikowania, w interesie Unii Europejskiej, Protokołu z 2014 r. do Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 29 dotyczącej pracy przymusowej lub obowiązkowej z 1930 r. państwa członkowskie winny tego dokonać najlepiej do dnia 31 grudnia 2016 r.

Skutki polityczne: Ratyfikacja Protokołu z 2014 r. do Konwencji nr 29 będzie stanowiła realizację decyzji Rady UE z dnia 10 listopada 2015 r. Jest to celowe również z tego

powodu, że Protokół stanowi dokument uzupełniający Konwencję nr 29 należącą do tzw. konwencji fundamentalnych, które wszystkie zostały przez Polskę ratyfikowane.

Skutki społeczne i gospodarcze: Protokół do Konwencji nr 29 stanowi propagowanie i realizację fundamentalnych praw człowieka i godnej pracy dla wszystkich oraz wyeliminowanie handlu ludźmi oraz skutecznej eliminacji wszystkich form pracy przymusowej.

Skutki finansowe: Ratyfikacja Protokołu nie spowoduje zwiększenia wydatków lub zmniejszenia dochodów podmiotów sektora finansów publicznych w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów.

V. INFORMACJA O ZAKRESIE I WYNIKACH POSTĘPOWANIA UZGADNIAJĄCEGO

[do uzupełnienia po przeprowadzeniu postępowania]

VI. TRYB ZWIĄZANIA SIĘ KONWENCJĄ

Z uwagi na fakt, że Protokół został przyjęty przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy nie jest możliwe podanie sygnatariuszy, w tym osoby, która podpisała Protokół w imieniu strony polskiej.

Protokół z 2014 r. do Konwencji MOP nr 29, podobnie jak wszystkie konwencje przyjęte przez Międzynarodową Konferencję Pracy, dotyczy wolności i praw obywatelskich określonych w Konstytucji RP oraz odnosi się do spraw uregulowanych w ustawach. Protokół na podstawie art. 89 ust. 1 Konstytucji RP podlega ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. Protokół nie rozszerza, ani nie ogranicza praw i wolności zawartych w Konstytucji, lecz stanowi ich potwierdzenie.

Protokół wejdzie w życie w dniu 9 listopada br., przy czym zgodnie z art. 8 ust. 2 wejdzie w życie dla każdego Członka po upływie dwunastu miesięcy od dnia zarejestrowania przez Dyrektora Generalnego jego ratyfikacji.

Sporządziła:

Renata Lemieszewska,
Radca Ministra, Departament Dialogu i Partnerstwa Społecznego,
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Akceptował:

Marek Wałęskiewicz,
Dyrektor Departamentu Dialogu i Partnerstwa Społecznego,
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

DYREKTOR
Departamentu Dialogu i Partnerstwa Społecznego

18 MAR. 2016

Marek Wałęskiewicz

Zatwierdził:

Stanisław Szwed,
Sekretarz Stanu,
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Sekretarz Stanu

Stanisław Szwed

